

POSLOVNO POROČILO ZA LETO 2024

NPU: 1318 - Zagovornik načela enakosti

Številka: 450-11/2025/4
Datum: 17. 2. 2025

1. PRAVNE PODLAGE ZA DELOVANJE ZAGOVORNIKA NAČELA ENAKOSTI

Varstvo pred diskriminacijo, kot jo opredeljuje Zakon o varstvu pred diskriminacijo¹ (v nadaljnjem besedilu: ZVarD), je ena temeljnih človekovih pravic, utemeljenih s 14. členom Ustave Republike Slovenije².

Za uresničevanje te temeljne človekove pravice je v skladu z ZVarD ključna vloga Zagovornika načela enakosti (v nadaljnjem besedilu: Zagovornik) kot samostojnega državnega organa. Tako je Državni zbor Republike Slovenije 21. 4. 2016 sprejel ZVarD, ki je stopil v veljavo 24. 5. 2016. Predsednik Republike Slovenije je 7. 10. 2016 v Državni zbor posredoval ime kandidata za prvega predstojnika novega organa. Zagovornik Miha Lobnik je bil v skladu z ZVarD v Državnem zboru izvoljen 25. 10. 2016, na položaj predstojnika pa imenovan 26. 10. 2016. Državni zbor je na seji 13. 7. 2021 za zagovornika načela enakosti za dobo petih let ponovno imenoval Miho Lobnika, pri čemer mu je mandat prišel teči s 26. 10. 2021. Organ je postal samostojen proračunski uporabnik 1. 1. 2017.

ZVarD določa, da je Zagovornik samostojen državni organ, pristojen za spodbujanje enake obravnave in enakih možnosti ter za varstvo pred diskriminacijo ne glede na spol, narodnost, raso ali etnično poreklo, jezik, vero ali prepričanje, invalidnost, starost, spolno usmerjenost, spolno identiteto in spolni izraz, družbeni položaj, premoženjsko stanje, izobrazbo ali katero koli drugo osebno okoliščino na različnih področjih družbenega življenja, pri uresničevanju človekovih pravic in temeljnih svoboščin, pri uveljavljanju pravic in obveznosti ter v drugih pravnih razmerjih na političnem, gospodarskem, socialnem, kulturnem, civilnem ali drugem področju. ZVarD opredeljuje osrednje pojme na področju diskriminacije (oblike, področja in osebne okoliščine, zaradi katerih je diskriminacija prepovedana), prav tako opredeljuje tudi institucije, katerih delovanje predstavlja del organiziranega delovanja države na področju varstva pred diskriminacijo.

ZVarD predstavlja nacionalno pravno podlago za nastanek novega samostojnega državnega organa Zagovornika. S sprejetjem ZVarD in ustanovitvijo Zagovornika je Republika Slovenija izpolnila obvezo, ki je izhajala iz pravnega reda EU, zlasti direktiv EU o enakosti.

V skladu s pravnim redom EU Zagovornik opravlja naloge organa za enakost, s čimer Slovenija zagotavlja izvajanje 15., 21., 23., in 39. člena Listine Evropske unije o temeljnih pravicah in ustrezen prenos naslednjih direktiv, ki države članice zavezujejo k uresničevanju načela enakosti in varstva pred diskriminacijo:

- Direktiva Sveta 2000/43/ES o izvajanju načela enakega obravnavanja oseb ne glede na raso ali narodnost;
- Direktiva Sveta 2000/78/ES o splošnih okvirih enakega obravnavanja pri zaposlovanju in delu;
- Direktiva Sveta 2004/113/ES o izvajanju načela enakega obravnavanja moških in žensk pri dostopu do blaga in storitev ter oskrbi z njimi;
- Direktiva 2006/54/ES Evropskega parlamenta in Sveta o uresničevanju načela enakih možnosti ter enakega obravnavanja moških in žensk pri zaposlovanju in poklicnem delu (preoblikovano);
- Direktiva 2014/54/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 16. aprila 2014 o ukrepih za lažje uresničevanje pravic, podeljenih delavcem v okviru prostega gibanja delavcev.

V letu 2024 sta bili sprejeti še dve direktivi, ki določata minimalne standarde za delovanje organov za enakost. Rok za uveljavitev zakonov in drugih predpisov potrebnih za usklajitev nacionalne zakonodaje z vsebino obeh direktiv je 19. junij 2026. Ti direktivi sta:

- Direktiva Sveta (EU) 2024/1499 z dne 7. maja 2024 o standardih za organe za enakost na področju enakega obravnavanja oseb ne glede na raso ali narodnost, enakega obravnavanja oseb v zadevah zaposlovanja in poklica ne glede na vero ali prepričanje, invalidnost, starost ali spolno usmerjenost, enakega obravnavanja žensk in moških v zadevah socialne varnosti ter pri dostopu do blaga in storitev in oskrbi z njimi ter o spremembi direktiv 2000/43/ES in 2004/113/ES in

¹ Uradni list RS, št. 33/16 in 21/18 – ZNOrg

² Uradni list RS, št. 33/91-I, 42/97 – UZS68, 66/00 – UZ80, 24/03 – UZ3a, 47, 68, 69/04 – UZ14, 69/04 – UZ43, 69/04 – UZ50, 68/06 – UZ121,140,143, 47/13 – UZ148, 47/13 – UZ90, 97, 99, 75/16 – UZ70a in 92/21 – UZ62

- Direktiva (EU) 2024/1500 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 14. maja 2024 o standardih za organe za enakost na področju enakega obravnavanja in enakih možnosti žensk in moških pri zaposlovanju in poklicu ter o spremembi direktiv 2006/54/ES in 2010/41/EU.

Poleg zgoraj navedenih direktiv, mednarodne pravne podlage³ za delovanje Zagovornika predstavljajo tudi drugi mednarodni dokumenti, priporočila in konvencije Organizacije združenih narodov, Sveta Evrope, Mednarodne organizacije za delo in drugih organizacij s področja človekovih pravic.

³ Mednarodne podlage so dostopne na <https://zagovornik.si/o-zagovorniku/pravne-podlage/>

2. NALOGE ORGANA

Priporočila Evropske komisije o standardih za organe za enakost iz junija 2018 in Splošna priporočila Sveta Evrope o organih za načelo enakosti za boj proti rasizmu in nestrpnosti na nacionalni ravni iz februarja 2018 govorijo o treh ključnih funkcijah organov za enakost, katerim sledi tudi Zagovornik:

- **Informiranje, svetovanje in zagovorništvo**

Nudenje neodvisne pomoči in podpore diskriminiranim, svetovanje in sodelovanje v nekaterih izbranih sodnih postopkih. Poleg tega 38. člen ZVarD Zagovorniku omogoča tudi sprožitev postopka za oceno ustavnosti in zakonitosti pri ustavnem sodišču.

- **Sprejemanje prijav in ugotavljanje diskriminacije**

Ugotavljanje diskriminacije v posameznih primerih, kjer organ preiskuje in ugotavlja/odloča ali je v določenem primeru šlo za diskriminacijo (postopek poteka na način upravnega postopka in se konča z ugotovitveno odločbo).

- **Raziskovanje, spremljanje, izdajanje priporočil in ozaveščanje**

Sistemsko delo, ki vključuje raziskovanje in analize stanja diskriminacije na nacionalni ravni, na podlagi česar Zagovornik pripravlja neodvisna poročila in priporočila, vključno s predlogi za sprejetje posebnih ukrepov. Sistemske naloge vključujejo tudi: spremljanje splošnega stanja, ozaveščanje, izobraževanje in izmenjavo razpoložljivih informacij znotraj EU ter drugo mednarodno sodelovanje.

Zagovornik v skladu z 19. členom ZVarD: »... deluje kot samostojen državni organ s pristojnostmi, kot jih določa ta zakon. Zagovornik opravlja svoje naloge po tem zakonu ali po drugih zakonih samostojno v okviru in na podlagi ustave in zakonov.«

21. člen ZVarD natančneje opisuje naloge in pooblastila Zagovornika, in sicer določa, da Zagovornik:

- opravlja neodvisne raziskave o položaju oseb z določeno osebno okoliščino, zlasti spola, narodnosti, rase ali etničnega porekla, vere ali prepričanja, invalidnosti, starosti in spolne usmerjenosti ter ostalih vprašanj v zvezi z diskriminacijo oseb z določeno osebno okoliščino,
- objavlja neodvisna poročila in daje priporočila državnim organom, lokalnim skupnostim, nosilcem javnih pooblastil, delodajalcem, gospodarskim subjektom in drugim subjektom v zvezi z ugotovljenim položajem oseb z določeno osebno okoliščino, in sicer glede preprečevanja in odpravljanja diskriminacije ter sprejemanja posebnih in drugih ukrepov za odpravo diskriminacije,
- opravlja naloge inšpekcijskega nadzora na podlagi predlogov iz 5. poglavja ZVarD glede spoštovanja določb tega ali drugega zakona, ki določa njegovo pristojnost,
- zagotavlja neodvisno pomoč diskriminiranim osebam pri uveljavljanju njihovih pravic v zvezi z varstvom pred diskriminacijo v smislu svetovanja in pravne pomoči strankam v drugih upravnih in sodnih postopkih, povezanih z diskriminacijo,
- ozavešča splošno javnost o diskriminaciji in ukrepih za njeno preprečevanje,
- spremlja splošno stanje v Republiki Sloveniji na področju varstva pred diskriminacijo in položaja oseb z določenimi osebnimi okoliščinami,
- predlaga sprejetje posebnih ukrepov za izboljšanje položaja oseb, ki so v manj ugodnem položaju zaradi določene osebne okoliščine,
- sodeluje v sodnih postopkih zaradi diskriminacije v skladu z ZVarD,
- zagotavlja izmenjavo razpoložljivih informacij o diskriminaciji z organi Evropske unije ter
- opravlja druge naloge, določene v ZVarD.

ZVarD prav tako določa tudi naloge drugih organov, ki delujejo na istem področju. Drugi organi so predvsem področni inšpektorati (inšpekcijski nadzor in prekrškovni postopki) in vladni resorji oziroma organi lokalne samouprave (politike in ukrepi na področju varstva pred diskriminacijo).

ZVarD določa, da Zagovornik Državnemu zboru z rednimi letnimi⁴ ali posebnimi poročili⁵ poroča o svojem delu in ugotovitvah o obstoju diskriminacije posameznih skupin oseb z določeno osebno okoliščino.

Dejavnosti oziroma naloge Zagovornika, ki izhajajo iz 21. člena ZVarD in njihova realizacija v letu 2024 so potekale v več oddelkih znotraj organa. Sistemske naloge je izvajal Oddelek za sistemsko spremljanje, ozaveščanje in preventivo na področju diskriminacije, ki vključuje tudi mednarodno dejavnost Zagovornika.

Naloge na področju svetovanja, zastopanja in ugotavljanja diskriminacije je izvajal Oddelek za ugotavljanje diskriminacije, svetovanje in zagovorništvo.

Koordinacijo med oddelki in predstojnikom organa je opravljal Kabinet Zagovornika.

Oddelek za splošne, kadrovske in finančne zadeve je opravljal vse naloge sekretariata in administrativno-tehnične podpore.

⁴ Več na <https://zagovornik.si/izdelki-zagovornika/letno-porocilo/>

⁵ Več na <https://zagovornik.si/izdelki-zagovornika/posebna-porocila/>

3. POROČILO O DOSEŽENIH CILJIH V LETU 2024

Zagovornik z učinkovitim in uspešnim reševanjem prejetih predlogov za obravnavo diskriminacije prispeva k odkrivanju kršitev in odpravi različnih oblik diskriminacije. S svetovanjem in pravno pomočjo ter z izdajanjem odločb, priporočil in pojasnil Zagovornika prispeva k osredotočenemu ozaveščanju in spodbujanju enakosti v družbi ter odpravljanju diskriminatornosti.

Zagovornik je v letu 2024 skupno obravnaval 1134 vsebinskih zadev. Vrednost kazalnika ne vključuje računovodskih, kadrovskih in finančnih zadev organa. V sklopu obravnave zadev je Zagovornik izdajal predvsem predloge, priporočila, odločbe in pojasnila.

Dosežena vrednost predstavlja število vseh izdanih Zagovornikovih ocen diskriminatornosti predpisov, svetovanj, priporočil, zahtev za začetek postopka ustavnosti oziroma zakonitosti, odločb, sklepov, predlogov za uvedbo inšpekcijskih nadzorov in postopkov o prekršku, sodelovanj v upravnem sporu na upravnem sodišču, poizvedb, publikacij in pojasnil, vključno z odgovori na novinarska vprašanja, sporočili za javnost, nastopi predstojnika v medijih in objavami na spletni strani Zagovornika. Všteta so tudi poročila o udeležbah na mednarodnih in nacionalnih dogodkih, izobraževalni dogodki, na katerih je Zagovornik sodeloval ali jih je organiziral sam, izvedene raziskave ter sestanki predstojnika z najvišjimi predstavniki države.

Zagovornik je v letu 2024 izdal 108 priporočil, od tega jih je bilo 84 v zvezi z zakoni in drugimi predpisi (veljavnimi ali predlogi) in 22 za spodbujanje enakega obravnavanja (preprečevanje diskriminacije) ter dve za odpravo neenakega obravnavanja v konkretnem primeru.

Zagovornik je izdal pet pisem podpore projektom nevladnih organizacij in opravil 15 izmenjav informacij z mednarodnimi organizacijami. Zagovornik je skupaj izdal sedem poizvedb različnim deležnikom, od tega sta bili dve tematsko zaokroženi poizvedbi. Udeležil se je 45 dogodkov mednarodnih organizacij in 51 nacionalnih. Izobraževal in usposabljal je na 34 dogodkih in sam pripravil štiri dogodke, namenjene javnosti.

Zagovornik se je v letu 2024 sestal s predsednico republike, predsednico Državnega zbora, sedmimi ministri ali državnimi sekretarji in državno sekretarko v Kabinetu predsednika vlade. V Državnem zboru in Državnem svetu je skupaj opravil 12 nastopov glede rednega letnega poročila in posebnih poročil ali drugih vsebin povezanih z varstvom pred diskriminacijo.

Zagovornik je izdal tudi pet različnih publikacij oziroma tiskovin (redno letno poročilo za leto 2023 v slovenskem jeziku, eno posebno poročilo, en prevod posebnega poročila, dva prevoda publikacij na področju standardov za organe za enakost in na področju preprečevanja in boja proti nestrpnosti ter diskriminaciji zoper osebe LGBTI). Zagovornik je izvedel tudi eno javnomnenjsko raziskavo, tri analize in dve tematsko zaokroženi poizvedbi. Odgovoril je na osem poizvedb organizacij civilne družbe in opravil sedem delovnih srečanj z organizacijami civilne družbe.

V letu 2024 je Zagovornik v končanih zadevah opravil skupaj 550 svetovanj, od tega 285 pisnih in 265 telefonskih svetovanj. V 39 končanih postopkih ugotavljanja diskriminatornosti ravnanj je izdal odločbe (16), sklepe (13), pripravil uradne zaznamke ali zadeve prekvalificiral v oceno diskriminatornosti predpisa ali pa postopka po uradni dolžnosti ni uvedel. Na pristojne inšpektorate je podal štiri predloge za izvedbo inšpekcijskega nadzora oziroma postopka o prekršku. Pred Upravnim sodiščem je bil sprožen en spor v zvezi z postopkom ugotavljanja diskriminatornosti v letu 2024, tako da sedaj pred upravnim sodiščem poteka 15 upravnih sporov v zvezi za odločbami Zagovornika. Poleg tega je v šestih postopkih ocenjevanja diskriminatornosti predpisov izdal 3 ocene diskriminatornosti.

V letu 2024 je Zagovornik petindvajsetkrat nastopil v medijih. Zagovornik je odgovoril na 56 novinarskih vprašanj. Pripravil je 68 sporočil za javnost. Odgovoril je na tri vabila in vprašanja državljanov v okviru službe za odnose z javnostmi. Na spletni strani www.zagovornik.si je objavil 67 vesti o delu Zagovornika. V kazalnik niso vštete objave na družabnih omrežjih.

3.1 SISTEMSKO DELO

S pomočjo ozaveščanja in izobraževanja ter s spodbujanjem enakosti se v družbi širi zavedanje o tem, kaj je diskriminacija in katera ravnanja so diskriminatorna ter na kakšen način se diskriminacija preprečuje in kako lahko posamezniki zavarujejo svoje pravice. Obveščanje in ozaveščanje strokovne in širše javnosti Zagovornik izvaja z opravljanjem neodvisnih raziskav, z objavljanim rednih in posebnih poročil, s priporočili drugim organom ali subjektom za odpravo ali preprečevanje diskriminacije, vključno s predlogi za sprejetje posebnih ukrepov za izboljšanje položaja oseb, ki so v manj ugodnem položaju zaradi določene osebne okoliščine. Prav tako sodeluje s sorodnimi evropskimi institucijami in organi na ravni EU in na mednarodni ravni. Obveščanje in ozaveščanje potekata prek izdajanja publikacij, objav na spletnih straneh, predavanj in predstavitev na okroglih mizah, posvetih in konferencah, izobraževanja posebnih ciljnih javnosti itd.

Zagovornik je leta 2024 na področju neposrednega izobraževanja, torej s sodelovanjem s svojimi prispevki in predavanji, izvedel 34 dogodkov, tako v živo kot preko spleta. Zagovornik je ozaveščanje splošne javnosti kot svojo zakonsko nalogo iz 21. člena ZVarD izvajal tudi z aktivno udeležbo na 15 dogodkih s področja varstva pred diskriminacijo, ki so jih organizirali drugi akterji. V lastni organizaciji pa je pripravil štiri dogodke. Zagovornik se je udeležil tudi 36 nacionalnih dogodkov, kjer ni imel aktivne vloge.

Zagovornik je leta 2024 izvedel eno javnomnenjsko raziskavo, tri lastne analize in dve tematsko zaokroženi pisni poizvedbi. Te poizvedbe so bile v pisni obliki, v nekaterih primerih so vključevale tudi spletni anketni vprašalnik. Naslovniki so bili bodisi javne ustanove in organizacije v pristojnosti države in lokalnih skupnosti bodisi organizacije civilne družbe.

Zagovornik je v letu 2024 izdal redno letno poročilo za leto 2023 v slovenskem jeziku in eno posebno poročilo, in sicer »Za uresničevanje pravic vseh ljudi z invalidnostmi v Sloveniji«. Izdal je tudi prevod tega posebnega poročila v angleškem jeziku in dva prevoda publikacij na področju standardov za organe za enakost in enega na področju preprečevanja in boja proti nestrpnosti ter diskriminaciji zoper osebe LGBTI.

Izdal je 108 priporočil. 12 priporočil je bilo poslanih Državnemu zboru RS, 80 jih je bilo poslanih različnim ministrstvom, pet Vladi RS, devet različnim osebam javnega prava ter dve priporočili osebam zasebnega prava. Priporočila so se največkrat nanašala na osebne okoliščine: invalidnost (60), jezik (7), starost (7), zdravstveno stanje (7), spol (5), državljanstvo (5), premoženjsko stanje (4), starševstvo (3), rasa, narodnost ali etnično poreklo (3). Po eno priporočilo je bilo izdano za osebni okoliščini izobrazbe ter spolne usmerjenosti, spolne identitete in spolnega izraza (nekatera priporočila se nanašajo na več osebnih okoliščin hkrati, zato seštevke ni enak skupnemu številu priporočil).

V letu 2024 je Zagovornik skupaj izvedel 60 mednarodnih aktivnosti, kar vključuje udeležbe na dogodkih mednarodnega značaja (45) in izmenjave informacij z mednarodnimi organizacijami (15). Zagovornik se je udeležil 45 mednarodnih strokovnih posvetov, konferenc in drugih dogodkov, v živo ali prek spleta. Šlo je za dogodke v okviru Evropske mreže organov za enakost – Equinet, institucij Evropske unije (npr. Evropska komisija in Agencija EU za temeljne pravice), Sveta Evrope in drugih mednarodnih organizacij. Zagovornik je v letu 2024 izvedel skupaj 15 medsebojnih izmenjav informacij s področja varstva pred diskriminacijo: odgovoril je na 13 prošenj za informacije o tem, na kakšen način so določena področja urejena v Sloveniji in poslal dve prošnji za informacije o ureditvi določenih vprašanj v drugih državah.

Zagovornik je v letu 2024 z organizacijami civilne družbe sodeloval predvsem na pisni način oziroma s poizvedbami. Tako je izvedel dve tematsko zaokroženi poizvedbi, s čimer je opravil dialog s 360 organizacijami civilne družbe. Zagovornik je odgovoril tudi na osem poizvedb organizacij civilne družbe. Zagovornik je opravil še sedem delovnih srečanj s predstavniki civilne družbe.

V letu 2024 je Zagovornik spremljal stanje na področju varstva pred diskriminacijo pri 449 pravnih subjektih, od tega pri 101 subjektih javnega sektorja in pri 348 subjektih zasebnega sektorja. To pomeni, da je Zagovornik pozval vlado, 19 ministrstev, tri urade vlade in generalno policijsko upravo, da poročajo o

sprejetih in izvajanih posebnih ukrepih. K poročanju o primerih diskriminacije, ki so jih obravnavali v letu 2024, je Zagovornik pozval 32 inšpekcijskih organov, Policijo, Vrhovno državno tožilstvo in 22 sodišč v Republiki Sloveniji.

Zagovornik je spremljal stanje na področju varstva pred diskriminacijo tudi pri 348 civilnodružbenih organizacijah, 17 ministrstvih in 27 zdravstvenih zavodih.

3.2 SVETOVANJE, PODPORA IN ZAGOVORNIŠTVO

Zagovornik v skladu z ZVarD zagotavlja tudi neodvisno pomoč žrtvam diskriminacije v obliki informiranja in svetovanja.

Zagovornik je v letu 2024 vsaki stranki, ki se je obrnila na organ pisno, telefonsko ali osebno, nudil neodvisno pomoč pri uveljavljanju varstva pred diskriminacijo. Svetovanje je zajemalo analizo pravnega položaja stranke in relevantnih predpisov oziroma sodb ali odločb, ki so jih stranke že prejele, podajo nasvetov o možnih ukrepih, razlago o pristojnostih Zagovornika in elementih, ki morajo biti izpolnjeni za ugotavljanje diskriminacije. Žrtve diskriminacije, ki so že bile udeležene v drugih postopkih, je podpiral z nasveti za učinkovito varstvo pred diskriminacijo.

V letu 2024 je Zagovornik obravnaval 295 pisnih svetovanj. Končal je 285 pisnih svetovanj, v naslednje leto pa je prenesel deset prošenj za svetovanje. Hkrati je opravil tudi 265 telefonskih svetovanj. Tako je Zagovornik v letu 2024 skupno opravil 550 pisnih in telefonskih svetovanj. V teh je stranke informiral o svojih pristojnostih in možnostih, ki jih imajo v primerih diskriminacije, zaradi diskriminacije svetoval v postopkih, ki jih stranke že vodijo pred drugimi državnimi organi, ter jih podpiral pri pisanju vlog in dopisov, povezanih z varstvom pred diskriminacijo. V približno 2.250 urah je svetovanje in pravno pomoč nudil 550 osebam (povprečno sedem delovnih ur za posamezno pisno svetovanje in povprečno 0,5 delovne ure za telefonsko svetovanje).

Zagovornik je v letu 2024 v enem primeru prevzel zastopanje diskriminirane osebe v sodnem postopku po 39. členu ZVarD pred okrajnim sodiščem.

Skupaj s prenesenimi osmimi zadevami iz preteklih let in osmimi prejetimi je Zagovornik v letu 2024 obravnaval 16 pobud za oceno diskriminatornosti predpisov. Zagovornik je v letu 2024 zaključil šest ocen diskriminatornosti, kjer je v dveh zadevah predpis ocenil kot diskriminatoren, v enem pa kot nediskriminatoren. V eni zadevi ocene diskriminatornosti predpisa ni uvedel, v dveh zadevah pa je postopek ocene diskriminatornosti začasno ustavil.

Zagovornik v letu 2024 na Ustavno sodišče ni podal nobene zahteve za presojo ustavnosti predpisa, je pa v zvezi z eno, ki jo je vložil v letu 2021, prejel odločitev Ustavnega sodišča.

3.3 PRIJAVE IN ODLOČANJE

Zagovornik je v letu 2024 ves čas prejemal nove zadeve v obravnavo, pri čemer je najprej ugotavljal, ali gre za predlog za obravnavo, ki zahteva izpeljavo postopka ugotavljanja diskriminacije, ali pa gre za prošnjo za svetovanje oziroma vprašanje, ki ne zahteva izpeljave postopka, temveč nudenje neodvisne pomoči stranki ali pa za pobudo za oceno diskriminatornosti predpisa.

Zagovornik je leta 2024 obravnaval 107 predlogov za obravnavo diskriminacije (t. j. 52 prejetih v letu 2024 in 55 prenesenih iz leta 2023) in končal 39 postopkov ugotavljanja diskriminacije.

V postopkih ugotavljanja diskriminacije je izdal 16 odločb ter 13 sklepov v upravnem postopku. V preostalih 10 primerih postopka po uradni dolžnosti ni uvedel ali pa je zadeve prekvalificiral v oceno diskriminatornosti predpisa. V štirih zadevah, ki jih je Zagovornik zaključil z izdajo odločbe, je bila diskriminacija ugotovljena. V devetih zadevah, ki jih je Zagovornik zaključil z izdajo odločbe, diskriminacija ni bila ugotovljena, v treh zadevah pa je bila izdana zavrnilna odločba.

Zagovornik je v letu 2024 v štirih zadevah pristojnim inšpekcijam predlagal izvedbo inšpekcijskega nadzora oziroma prekrškovnega postopka.

Pred Upravnim sodiščem je bil v letu 2024 sprožen en spor v zvezi s postopkov ugotavljanja diskriminatornosti, ki ga je vodil Zagovornik. Pred Upravnim sodiščem tako zoper odločbe Zagovornika trenutno teče 15 upravnih sporov, v katerih Zagovornik podaja pripravljalne ter druge pisne vloge.

4. POROČILO O REALIZACIJI FINANČNEGA NAČRTA NEPOSREDNEGA PRORAČUNSKEGA UPORABNIKA

Skupni veljavni proračun Zagovornik je v letu 2024 znašal 1.742.896,70 EUR, od tega 1.585.410,00 EUR na integralnih postavkah. Realizacija integralnega veljavnega proračuna je bila v letu 2024 96,73 % (1.533.552,15 EUR).

4.1 BILANCA ODHODKOV

400 – Plače in drugi izdatki zaposlenim

Zagovornik je v letu 2024 68,15 % realiziranega integralnega veljavnega proračuna za leto 2024 namenil za plače in druge izdatke zaposlenim, in sicer v višini 1.045.050,95 EUR. Od tega je dobrih 84,32 % (881.141,35 EUR) namenil za izplačilo plač in dodatkov, preostalih 15,68 % pa za izplačilo regresa za letni dopust (2,98 %), povračila in nadomestila (4,73 %), sredstva za delovno uspešnost (7,51 %), sredstva za nadurno delo (0,05 %) in druge izdatke zaposlenim (0,41 %). Na dan 31. 12. 2024 je bilo pri Zagovorniku poleg predstojnika zaposlenih še 24 javnih uslužbencev za nedoločen čas.

401 – Prispevki delodajalcev za socialno varnost

Zagovornik je v letu 2024 10,78 % realiziranega integralnega veljavnega proračuna za leto 2024 namenil za plačilo prispevkov delodajalca za socialno varnost, in sicer v višini 165.361,83 EUR. Od tega je največ sredstev (48,56 %) namenil za prispevke za pokojninsko in invalidsko zavarovanje, 42,63 % za plačilo prispevkov za zdravstveno zavarovanje, ostalih 8,81 % pa za izdatke za prispevke za zaposlovanje, starševsko varstvo ter premije kolektivnega dodatnega pokojninskega zavarovanja.

402 – Izdatki za blago in storitve

Zagovornik je v letu 2024 18,79 % oziroma 288.139,37 EUR realiziranega integralnega veljavnega proračuna za leto 2024 namenil za plačilo izdatkov za blago in storitve. Med temi izdatki je bilo največ sredstev namenjenih poslovnim najemninam in zakupninam, povračilu stroškov energije, vode, komunalnih storitev in komunikacije, drugim operativnim stroškom, stroškom usposabljanja javnih uslužbencev ter izdatkom za službena potovanja v domovini in v tujini (52,95 % sredstev oziroma 152.570,78 EUR). Ostali izdatki so bili namenjeni za pisarniški in splošni material ter storitve (36,04 % oziroma 103.835,75 EUR) in za posebne materiale in storitve (11,01 % sredstev oziroma 31.732,85 EUR).

420 – Nakup in gradnja osnovnih sredstev

Zagovornik je v letu 2024 2,28 % oziroma 35.000,00 EUR realiziranega integralnega veljavnega proračuna za leto 2024 namenil za nakup osnovnih sredstev. V ta namen je imel Zagovornik rezervirana sredstva v višini 35.000,00 EUR (100 % realizacija). Vsa sredstva je Zagovornik namenil nakupu opreme in nakupu nematerialnega premoženja.

4.2 PROJEKT SOOČIMO SE Z DISKRIMINACIJO

Zagovornik je v letu 2024 (januar-november) kot vodilni partner izvajal drugo leto dvoletnega projekta »Face Discrimination – Soočimo se z diskriminacijo«, ki je sofinanciran (90%) s strani programa CERV-2022- Equal. Glavni namen projekta je bil približati načela enakega obravnavanja in enakih možnosti širši javnosti, pri tem pa posebno pozornost nameniti zaščiti pred diskriminacijo v institucijah javne uprave.

Cilji projekta so bili prispevati k:

- povečanju ozaveščenosti o diskriminaciji, negativnih učinkih, ki jih ima za družbo, in možnostih ukrepanja,
- izboljšanju veščin in kompetenc javnih uslužbencev pri uresničevanju obveznosti zagotavljanju enake obravnave in enakih možnosti,
- krepitvi sodelovanja in izmenjave informacij ter dobrih praks na področju varstva pred diskriminacijo med javnimi institucijami.

V letu 2024 je bilo izvedenih 14 desetdnevni izobraževalnih tečajev za javne uslužbenke, ki so se izvajali v kombinaciji samostojnega spletnega učenja in skupinske delavnice v živo po vsej Sloveniji. Vanje je bilo vključenih preko 230 (načrtovano 120) javnih uslužbenec iz vseh regij in najrazličnejših javnih institucij – ministrstva, upravne enote, občinske uprave, javne agencije, centri za socialno delo, kulturne ustanove, uradi za delo, regionalne razvojne agencije, bolnišnice in zdravstveni domovi, itd.

Polet tega je bil izveden strokovni posvet. Soočimo se z diskriminacijo – ustvarjamo družbo enakih možnosti z lokalnimi, regionalnimi, nacionalnimi in EU deležniki s področja človekovih pravic, kjer smo govorili o dobrih praksah in ovirah pri snovanju in izvedbi aktivnosti ozaveščanja in vključevanja različnih ciljnih skupin v kontekstu širšega področja človekovih pravic in enakih možnosti.

V letu 2024 je v skladu s cilji projekta bila vzpostavljena tudi mreža institucij za spodbujanje enakosti, katere namen je trajnostno okrepiti možnosti izmenjave dobrih praks in relevantnih informacij na temo varstva pred diskriminacijo med javnimi institucijami na vseh ravneh, ki prepoznavamo pomen zagotavljanja enake obravnave in enakih možnosti za vse. V mrežo se je v letu 2024 vključilo 25 javnih institucij (seznam je objavljen na spletnem mestu ZNE). Mreža je prejela tudi prvi e-novičnik, ki ga je pripravil Zagovornik.

Zagovornik je v okviru projekta zasnoval celostno strokovno usposabljanje o varstvu pred diskriminacijo za javne uslužbenke, vzpostavil spletno učilnico in mrežo institucij promotork enakosti. Vse troje se bo izvajalo, uporabljalo in delovalo tudi po zaključku projekta. Izvedbeni del projekta se je zaključil s koncem novembra 2024.

Veljavni proračun za leto 2024 je znašal 157.486,70 EUR, kamor pa so bila všteta tudi proračunska sredstva projektnih partnerjev (Prizma – Fundacija za izboljšanje zaposlitvenih možnosti, Akademija za gledališče, radio, film in televizijo ter Skupnost občin Slovenije). Poraba sredstev za projekt v letu 2024 je bila pri Zagovorniku 93.183,88 EUR. Večji del porabljenih sredstev je bil namenjen stroškom dela zaposlenih (nekaj je bilo stroškov poti), nadalje so bila sredstva še porabljena predvsem za materiale in storitve, poslovne najemnine in zakupnine ter druge operativne odhodke.

Končno poročilo projekta je bilo 27. 1. 2025 oddano Evropski komisiji. Zagovornik je za izvedbo projekta porabil sredstva v višini 196.053,57 EUR, kar je približno 88,5 % od predvidene vrednosti. Če Evropska komisija potrdi končno poročilo v celoti, je vrednost sofinanciranja Evropske komisije (končni znesek) za Zagovornika 176.448,21 EUR, vrednost vložka iz lastnih sredstev pa je 19.605,36 EUR.

4.3 OBRAZLOŽITEV PODATKOV IZ BILANCE STANJA NA DAN 31. 12. 2024

Podatki o stanju sredstev na računih neposrednega proračunskega uporabnika

Zagovornik v bilanci stanja na dan 31. 12. 2024 izkazuje 223.271,07 EUR sredstev in virov sredstev. Vsa sredstva so kratkoročna sredstva brez zalog. Sredstev zalog ni bilo. Med dolgoročnimi sredstvi je izkazana oprema in druga opredmetena osnovna sredstva v višini 163.065,72 EUR in popravek njihove vrednosti v višini 106.844,96 EUR ter neopredmetena sredstva in dolgoročne aktivne časovne razmejitve v višini 69.615,13 EUR ter popravek vrednosti neopredmetenih sredstev v višini 33.380,79 EUR. Med kratkoročnimi sredstvi pa je bilo 2,73 % drugih kratkoročnih terjatev in 97,27 % neplačanih odhodkov.

Podatki o terjatvah iz naslova dolgoročnih naložb in posojil

Terjatve iz naslova dolgoročnih finančnih naložb in posojil niso izkazane.

Podatki o povečanju ali zmanjšanju lastnih opredmetenih osnovnih sredstev

Oprema in druga opredmetena osnovna sredstva znašajo 163.065,72 EUR. Glede na predhodno leto je Zagovornik povečal vrednost lastnih opredmetenih in neopredmetenih osnovnih sredstev, in sicer z nakupom opreme in nematerialnega premoženja.

Podatki o povečanju ali zmanjšanju terjatev za sredstva dana v upravljanje
Terjatve za sredstva dana v upravljanje niso izkazane.

Podatki o neplačanih terjativah iz preteklega leta

Zagovornik je imel na dan 31. 12. 2024 naslednje terjatve: druge kratkoročne terjatve v višini 3.571,24 EUR.

Podatki o neplačanih obveznostih iz preteklega leta

Kratkoročne obveznosti in pasivne časovne razmejitve Zagovornika na dan 31. 12. 2024 znašajo 130.815,97 EUR, in sicer:

- kratkoročne obveznosti do zaposlenih: 98.239,98 EUR,
- kratkoročne obveznosti do dobaviteljev: 12.984,73 EUR,
- druge kratkoročne obveznosti iz poslovanja: 16.020,02 EUR in
- pasivne časovne razmejitve: 3.571,24 EUR.

Navedene obveznosti so nastale v letu 2024, njihova zapadlost pa je po 31. 12. 2024.

Miha Lobnik
ZAGOVORNIK NAČELA ENAKOSTI